

Słowo wstępne

Książka, którą oddajemy do rąk Czytelników, jest wspólnym dziełem środowiska polskich karnistów i kryminologów, którzy stanęli przed niełatwym zadaniem określenia przyszłości prawa karnego, nie tylko jako dyscypliny naukowej, ale przede wszystkim jako zbioru narzędzi do przeciwdziałania i walki z przestępczością. Spośród wielu możliwych aktualnych problemów zdecydowaliśmy się skoncentrować na pięciu z nich. Po pierwsze, chodziło o określenie wzajemnej relacji między prawem karnym a kryminologią. Ta ostatnia nauka uważana jest obecnie za niezależną dyscyplinę, która wyrosła z nauki pełniącej wobec prawa karnego rolę usługową. Współczesna kryminologia nie tylko odpowiada na pytania o przyczyny przestępczości oraz wskazuje skuteczne metody reakcji, lecz także stawia się w roli cenzora oceniającego skuteczność podejmowanych w ramach polityki kryminalnej działań, w tym karania. Od XIX w. najczęściej stosowanym środkiem reakcji karnej jest kara pozbawienia wolności. W Polsce niekwestionowana „królowa kar” od lat poddawana jest krytyce. Stawia się fundamentalne pytania o jej sens i trafność obecnego ujęcia. Naturalne więc było, że i w niniejszej książce znalazły się teksty poświęcone tej sankcji i jej przyszłości. Po trzecie, należało się zająć zagadnieniem polityki kryminalnej oraz postawić aktualne pytania o sens i celowość obecnych i przyszłych działań kryminalizacyjnych. Współczesność cechuje naiwna wiara, że złożone problemy społeczne i ekonomiczne uda się rozwiązać za pomocą prostych zabiegów polegających na wprowadzaniu kolejnych zakazów i nakazów prawnych gwarantowanych karą. Populizm penalny to nie jedyne zagrożenie dla dotychczasowego modelu prawa karnego. Padają także pytania o sens zawinienia jako podstawy odpowiedzialności karnej. Sądzi się, że skuteczna reakcja karna może być oderwana od oceny etycznej podmiotu podejmującego określone działanie lub zaniechanie, dlatego czwartym problemem uczyniliśmy winę oraz kwestię granic obiektywizacji karania. Na zakończenie futurologizujących analiz należało postawić fundamentalne pytanie o alternatywę dla prawa karnego jako takiego. Czy możliwy jest system prawa bez retributywizmu? Pracę kończą rozważania na temat sprawiedliwości naprawczej oraz zweryfikowana teza możliwej komplementarności paradygmatów.

Ocena, czy udało się sprostać postawionemu zadaniu, należy do Czytelników.

Spełniając miły redakcyjny obowiązek, pragnę złożyć podziękowanie wszystkim Autorkom i Autorom, bez których niniejsze dzieło nie powstałoby. Szczególne słowa pamięci i podziękowań kieruję do rodziny Pani Profesor *Ewy Bieńkowskiej*, która odeszła od nas w trakcie prac nad publikacją. Niezaprzeczalny jest wkład Prof. *Bieńkowskiej* w rozwój polskiej wiktymologii. Tekst „Sprawiedliwość naprawcza wyzwaniem dla prawa karnego XXI wieku” zamieszczony w niniejszym zbiorze, z jasnym określeniem

Słowo wstępne

stanu obecnego i propozycjami zmian, stanowi Jej przesłanie i jest cennym depozytem naukowym Autorki, który winniśmy rozwijać.

prof. UG dr hab. *Wojciech Zalewski*